

Videnskaben giver ikke den fulde løsning

Der er andre kriser end corona og klimaet. Og videnskabens indsats kan ikke redde alt - for de tager ikke den politiske og økonomiske dimension med, som er afgørende for de valg, der skal træffes.

Kronik

PETER GORM LARSEN

cand.scient.pol., lektor på handelsgymnasiet i Thisted

Som samfundsfagslærer fik jeg morgenkaffen i den gale hals, da jeg i Jyllands-Posten den 18. december 2021 læste kronikken "Videnskab er vores bedste ven i en krisetid". Den er forfattet af en række personer med fine titler, professorer, læger og lektorer.

Forfatterne mener, at menneskeheden står over for to alvorlige globale kriser: corona- og klimakrisen. Og kronikørerne frygter de anti-videnskabelige holdninger på de sociale netværk. Konspirationsteoretikere og querdenkers. Kronikørerne mener, at videnskaben kan redde menneskeheden. At fornuft, rationalitet og objektive data er klodens redningskrans. De ser Jordens undergang foran sig, hvis vi ikke gør noget nu.

Kære videnskabsfolk, så enkelt er det ikke. Mange af klodens problemer er skabt af videnskaben: forbrændingsmotoren, plastic og masseforbruget. Fly, krydstogtskibe, pesticider og kunstgødning. I Vesten vælter vi os i elektronik, biler og rejser. Desværre ser vi nu masseforbrugets og globaliserings konsekvenser. Gift i grundvandet, døde fjorde, overfiskede have, lavere biodiversitet, temperatur- og vandstigninger, skybrud, tørke og en verdensomspændende

epidemi.

I 30'og 40'ernes Tyskland foretog læger forsøg på mennesker i videnskabens navn. Selv efter Anden Verdenskrig har stater foretaget medicinske eksperimenter på uvidende mennesker. De hvide kitler er med på dødsgangene i USA, og når der kæmpes i uigennemskuelige krige. Hvorfor skal vi tro på videnskaben? Den har udviklet giftgasser og atomvåben. Gjort os i stand til at udslette menneskehed. Som samfundsfagslærer er jeg skeptisk over for udsagnet: "Videnskab er vores bedste ven".

I et demokrati handler politisk magt om at kunne sætte en dagsorden. Bestemme, hvad der skal diskuteres og lovgives om. Valgforskere taler om "issues" eller mere permanente "political cleavages". På dansk: politiske spørgsmål og politiske konfliktlinjer. Socialkonstruktivistene mener, at virkeligheden italesættes. Magtfulde grupper danner hegemoniske diskurser, som sætter dagsordenen for diskussioner og politisk handling. I dag handler det om klima og corona på bekostning af andre spørgsmål og konflikter. Historien bliver kontingent. Den kunne være anderledes.

Forfatterne bag kronikken glemmer, at der er andre og måske lige så vigtige diskurser end corona og klima. På overfladen virker de to "issues" apolitiske. De har en teknisk karakter. En epidemisk virus og for mange drivhusgasser i atmosfæren. Spørgsmål, videnskaben er

klar til at løse. En dybere analyse viser, at det kommer til at handle om politik. Hvem skal betale? Hvem skal have tilskud til at køre i Teslaer og energirenovere villaen? Også benævnt fordelingspolitik. Hvem skal have indskrænket deres frihed, fordi de ikke er vaccineret? Såkaldt værdipolitik.

Hvem må ikke anvende offentlige transportmidler eller modtage undervisning på offentlige institutioner, fordi de ikke har coronapas? Hvem skal udskifte brændeovne eller må ikke servere flæsketeg i kantinen? Det er ikke "bare" tekniske og videnskabelige spørgsmål, som kan besvares af videnskabsfolk hos Sundhedsstyrelsen og universiteterne. Derfor har vi folkevalgte politikere til at træffe de fordelings- og værdipolitiske beslutninger.

I 1980'erne var det frygten for den totale atomkrig, der satte dagsordenen. Virkeligheden er stadig den samme. Raketterne står stadig i betonsiloer på land eller sejles rundt i verdenshavene på undervandsbåde. De er stadig målrettet på befolkningscentre. Fejl og misforståelser kan udløse et nukleart armageddon. Virkeligheden er ikke blevet bedre af, at diktaturstater som Nordkorea og Iran nu råder over masseødelæggelsesvåben skabt af videnskaben. Rusland har fået hypersoniske våben, der med fem gange lydets hastighed kan undvige amerikanernes raketskold. Men atomdiskursen er forsvundet til fordel for klima og corona.

Sandsynligheden for nuklear krig er lille, men konsekvenserne vil være store. Omvendt med corona og klima. Sandsynligheden for global temperaturstigning eller mennesker smittet med corona er stor, men konsekvenserne er til at leve med. Har videnskabsfolkene foretaget denne trusselsvurdering?

Forfatterne glemmer den økonomiske dimension. Måske har videnskaben svaret på klima og corona, men hvad betyder det for

”

Måske har videnskaben svaret på klima og corona, men hvad betyder det for økonomien? Nye afgifter på fossile brændstoffer og udledningen af drivhusgasser påvirker Danmarks priskonkurrenceevne.

økonomien? Nye afgifter på fossile brændstoffer og udledningen af drivhusgasser påvirker Danmarks priskonkurrenceevne. Danske produkter bliver dyrere på verdensmarkedet. Det kan betyde, at eksportvirksomheder må fyre medarbejdere. Begrænsninger for landbruget i form af anvendelse af lavtliggende jorde og nye afgifter på kunstgødning giver dyre fødevarer. Hvad betyder det for danskere med lave indkomster?

I begejstringen for videnskaben overser kronikørerne den socio-økonomiske konflikt mellem rig og fattig.

Coronatiltagene har øjeblikkelige og store økonomiske konsekvenser for mange danskere. Hotel- og restaurationsbranchen, oplevelsesindustrien samt den ikke længere eksisterende minkbranche. Mange privatansatte mister indtægter, job og virksomhed. De offentlige medarbejdere er sikret løn og kan måske arbejde hjemmefra. Bekæmpelse af corona er ikke "blot" et spørgsmål om videnskab. Det handler også om fordeling af værdier. Den økonomiske ulighed er blevet større i Danmark. Corona- og klimatiltagene vil næppe gøre uligheden mindre.

I sommeren 2021 havde The Economist en artikel om udviklingslande. Deres økonomiske vækst er aftagende. I nær fremtid sker der ikke en "catching up" til de rige ilande. Den globale ulighed øges. I ulandene dør mange af dysenteri, malaria, hiv og andre tropesygdomme. Corona og temperaturstigninger er blot en ny trussel blandt mange andre.

Videnskaben har ikke sørget for, at alle verdens borgere har adgang til rent vand, toilet, bad og tilstrækkeligt med føde og medicin. Hvorfor ikke stoppe masseforbruget og få Jordens ressourcer fordelt mere ligeligt? Hvad mener vores bedste ven, videnskaben? Andre diskurser handler om migration, nationalitet, kultur og identitet. Spørgsmål og konfliktlinjer, hvor den moderne videnskab ikke har redskaber og løsninger.

Forfatterne til "Videnskab er vores bedste ven..." glemmer, at deres videnskab ikke siger noget om prioriteringer. Er bekæmpelse af corona vigtigere end malaria eller kræft? Klima vigtigere end bekæmpelse af masseødelæggelsesvåben? Temperaturstigninger vigtigere end arbejdspladser? Hvorfor skal det bedre borgerskab køre i Tesla, gå i bæredygtigt tøj og bo på økologiske hoteller med vegetarisk gourmetmad, mens den enlige mor på SU ikke kan få pengene til at slå til? Hvorfor skal børn og unge lade sig vaccinere, når de ikke bliver syge af corona?

Vi har fået nye og tilsyneladende apolitiske hegemoniske samtaler, der handler om klima og corona. En samtale, hvor det påstås, at den objektive "videnskab er vores bedste ven". Samtaler, der bæres af højtuddannede, vellønnede, fastansatte, velnærede og sunde personer med tredje stik og gyldigt coronapas. De mange globale kriser betyder, at vi i dag står ved en skillevej i historien. Svaret er ikke "kun" videnskab, men politik, der bygger på demokrati, dialog, humanisme, tolerance, frihed, solidaritet, filantropi og fred.

